

Ma: gyászszertartás a Hősök terén

Az amerikai szenátus és a képviselőház határozata

(Washingtoni tudósítónktól.)

Világszerte, így az Egyesült Államokban is nagy várakozás előzi meg a magyarországi politikai folyamatok szimbólumértékű állomását, Nagy Imre és sorsársai temetését. Az amerikai kongresszus két háza — Christopher Dodd connecticuti szenátor kezdeményezésére — azonos szövegű határozatban állapította meg: az a tény, hogy Budapesten megadják a méltó végtisztességet Nagy Imre volt miniszterelnöknek és társainak, a magyarországi megbékélés és reform fontos jelképe.

A határozat felidézi a már történelemmé vált eseményeket, mint fogalmaz, az 1956. október 23-ai békés tüntetéstől Nagy Imrének és munkatársainak 31 éve hamis vádak alapján történt elítéléséig és kivégzéséig. Magyarország jelenlegi kormánya — állapítja meg ezután az amerikai kongresszus határozata — a gazdasági és politikai rendszer teljes és radikális reformját hirdette meg. E reformok célja a szabad, független Magyarország létrehozása, amelynek pluralisztikus, többpárti politikai rendszere van, s ahol

tiszteletben tartják az emberi jogokat.

A határozat kiemeli még az 1956-os cselekményekért kivégzettek temetkezési helyének a feltárását, a nyilvános, televízió által közvetített temetést, Nagy Imre és társai ártatlanságának kinyilvánítását a magyar kormány részéről.

„Minthogy az 1956-os magyar forradalom a modern történelem vízvonalzó eseménye és a sztálinizmus lerombolásának első fontos jele volt, s minthogy az Egyesült Államok népe és kormánya szerint az emberi szabadság ügye általá-

nos, így a magyar szabadságharcosok az emberiség szabadságáért harcoltak és haltak meg”, a szenátus (és a képviselőház külön) határozatot hozott, mely szerint „tiszteletteljesen megemlékezik Nagy Imréről és az 1956-os magyar forradalom mártírjairól”, a temetést pedig a magyarországi megbékélés, a reform fontos jelképének tartja, mint ami tovább erősíti a „demokrácia és a pluralizmus erőit”.

A határozatot megküldik a magyar kormánynak.

Kereszty András

A L'Unitá a Nagy Imre-per nemzetközi összefüggéseiről

(Római tudósítónktól.)

A vezető olasz napilapok csütörtökön előzetest közöltek a budapesti temetésről: a *La Repubblica* egy teljes oldalt, a *L'Unitá* pedig mellékletet szentelt Nagy Imre méltóságának.

Giulio Andreotti olasz külügyminiszter csütörtöki rádiónyilatkozatában bátor tetteket nevezte, hogy Magyarországon a Nagy Imre-ügy kapcsán elismerik a múlt hibáit, és megpróbálják kijavítani azokat.

Achille Occhetto, a kommunista párt főtitkára egy tévébeszélgetésen kijelentette: 1956-ban az OKP, még a nemzetközi kommunista mozgalom részeként tévedett az esemény értékelésében. Ma az a véleménye, hogy elegendő nemhogy kommunista, de még szocialista országra sem volt valószínű példa. Nem nevezhető szocialistának olyan ország, ahol nem ismerik el a demokráciát,

az ellenzéket, a politikai pluralizmust. Attól egy ország még nem válik szocialistává, hogy magát annak nevezi. — Egyszerűen nem értem, miként lehet szocialistának tekinteni, szélsőséges példával élve, Romániát, amelyet az emberi jogok helyzete alapján kell megítélni. Occhetto szerint valamennyi reformtörekvés a Keleten joggal kérdőjelezi meg a valós szocializmus eddigi modelljét.

A *La Repubblica* szerint az lenne helyes, ha pénteken a harangok Budapesten nem csupán Nagy Imre, hanem a kommunizmus tragikus fejezete (a sztálinizmus — a szerk.) valamennyi áldozata emlékére kondulnának meg. Egyébként fennáll a veszélye, hogy a temetés politikai hangszerelés eszközévé válna, Nagy Imrét olyanná formálnák, amilyen valójában nem is volt.

A *L'Unitá* mellékletében egyebek között *Federigo Ar-*

gentiori, az OKP nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó kutatóintézetének munkatársa írt hosszabb tanulmányt Nagy Imre életéről. Figyelmet érdemel az elemzésnek a Nagy Imre-per nemzetközi összefüggéseit boncolgató része. Argentiori szerint elsődlegesen Kína erősködött, mert tartott a blokk széthullásától, Magyarországgal akarta befolyásolni a táborba visszalépni vonakodó jugoszlávokat. Kádár János 1957 márciusában kapott utasítást Moszkvából, hogy járjanak el Nagy Imre és társai ellen, akiket áprilisban hoztak Budapestre Romániából. A vizsgálatot azonban júniusban gyakorlatilag felfüggesztették, amikor Moszkvában a dogmatikusok csoportja belharcban vereséget szenvedett.

Augusztusban Hruscsovnak sikerült meggyőznie Titót a részvételre (a novemberre tervezett) a kommunista pártok

nemzetközi konferenciáján. Ez addig „altathatta” a Nagy Imre-ügyet, amíg Titó nem utasította el a blokk egységét meghirdető, a nemzetközi konferenciára előkészített szovjet — kínai határozattervezetet. A jugoszláv önállóság hangsúlyozásának lett aztán sajátos következménye, hogy a magyarországi pert 1958 januárjától gyorsított ütemben készítették elő. A JKSZ hetedik kongresszusa, amelyet április elején tartottak, adta meg áttételesen a végső lökést. A jugoszlávok megismételték független álláspontjukat. Ez kínált alkalmat Kínának a revizionizmus veszélye elleni újabb kampányra. Ehhez igazodva rendelte el a szovjet vezetés az ítéleteket, nehogy a káros magyar példa tovább terjedjen — írja Argentiori a *L'Unitá* csütörtöki Nagy Imre-mellékletében.

Ortutay L. Gyula

Külföldi lapvélemények a temetésről, 1956-ról

Sok további figyelemre méltó cikk jelent meg csütörtökön a külföldi sajtóban Nagy Imre és mártírtársai temetésének előkészületeiről.

A prágai *Rudé Právo* időrendi összeállítást közölt az 1956-os eseményekről és Nagy Imre tevékenységéről. A CSKP lapja korabeli dokumentumokra hivatkozva mindenekelőtt a harminchárom évvel ezelőtti események szélsőséges, ellenforradalmi elemeit domborította ki. Bőven idézett ugyanakkor az MSZMP Központi Bizottságának dokumentumaiból, kiemelve azt: Nagy Imre személye a szocialista reformpolitika jelképévé vált. A *Rudé Právo* arra is emlékeztetett: Nagy Imre 1938-ban a fasizmus által fenyegetett Csehszlovákia védelmére kelt.

A szlovák pártlap, a pozsonyi *Pravda Megbékélés a múlttal* címmel foglalkozott Nagy

Imre életútjával és az 1956-os események jelenlegi magyarországi újraértékelésével. Természetes, hogy a mai magyar reformerök éppen Nagy Imre ellentmondásos, de az újat, a jobbat szívósan kereső személységében találták meg a maguk jelképét. Nem lehet azonban figyelmen kívül hagyni, hogy — mártíromságát hangsúlyozva — Nagy Imre hagyatékát a szocializmus ellenségei is ki akarják sajátítani — írta a pozsonyi lap.

A *Rudé Právo* és a *Pravda* írását összehasonlítva szembevetendő, hogy a pozsonyi lap árnyaltabban vázolta fel Nagy Imre politikai portréját. Lényegében pozitív képet rajzolt róla, bár annak a nézetnek is hangot adott, hogy az 1956-os események idején ingadozóak és ellentmondások voltak a nézetei és döntései, a kritikus helyzetekben határozatlansá-

got mutatott. A szlovák pártlap hangoztatja: Nem kétséges, hogy Nagy Imre mindent a legjobb szándékkal tett, mindenekelőtt azzal az erőfeszítéssel, hogy megállítsa a vérontást.

A Tanjug — csakúgy, mint a spanyol EFE és a havanai székhelyű *Prensa Latina* hírügynökség — az MTI-re hivatkozva ismertette a magyar kormány Nagy Imréről kiadott nyilatkozatát. A *Prensa Latina* ezt a nyilatkozatot és az MSZMP KB közelmúltban kialakított álláspontját úgy értelmezi, hogy megtörtént a kivégzett miniszterelnök politikai rehabilitálása. Az események történelmi háttéréről a *Prensa Latina* csak annyit írt, hogy Nagy Imrét és társait az „1956-os eseményekkel kapcsolatban” 1958-ban ítélték halálra olyan cse-

lekedetekért, amelyeket akkor „ellenforradalmi” értékeltek. Az APA osztrák hírügynökség az elmúlt napok krónikáját összegezve azt emelte ki, hogy az MSZMP Központi Bizottsága is a szocialista reformpolitika jelképének nevezte Nagy Imrét. Magyarországon az egykori miniszterelnök kivégzését ma törvénytelennek tartják, s az áldozatok újratemetését történelmi és erkölcsi jóvátételként fogják fel.

A lengyel televízió szerda este dokumentumműsort sugárzott az 1956-os magyar eseményekről. A műsor elsősorban Nagy Imre életútját mutatta be, a néhai miniszterelnök politikai és emberi nagyságát emelte ki, s a kelet-európai reformok korai előfutárának, a nemzetközi körülmények áldozatának minősítette őt. (MTI)